

GOMBKÖTŐNÉ DR. LOMBÁR IZABELLA

Diákok bevonása az új pedagógus-szerepmodell gyakorlatába

Az új tanári szerepmodellek egyre határozottabban kikristályosodnak. Mindez köszönhető a társadalmi változásoknak, az új iskolai tanári gyakorlatoknak, a változatosan alkalmazható módszertannak és a modern vezetési eljárásoknak. De pontosan mit érzékelnek ebből a gyerekek? A Benkő István Református Általános Iskola és Gimnáziumban 2017 óta foglalkozunk KIP-es órátartással, 2023 óta országos referenciaiskola vagyunk. A közelmúltban egy iskolai verseny keretében arra kértük felső tagozatos és gimnazista diákjainkat, hogy készítsenek KIP-es óratervet úgy, ahogyan ők is látták, tapasztalták a tanárok által tartott KIP-es órákon. A KIP egy nyílt végű feladatokkal dolgoztató, speciális csoportmunkán alapuló státuszkezelést célzó órátartási mód. A tevékenykedtető szemlélet keretében diákjaink változatos tanórai eljárásokkal találkozhatnak, ennek köszönhetően nemcsak tanulóként, hanem társadalmi szereplőként is megjelennek, tágabb környezetükről is tanulnak gondolkodni, véleményt formálni, tervezni. Az iskolai verseny keretében megtapasztalhatták, hogy nemcsak a tanár által adott feladat keretein belül alkothatnak kreatívan, hanem magukat is kipróbálhatják irányító szerepkörben. Tanulmányomban azt vizsgálom, hogy a felső tagozatos és gimnazista diákok hogyan álltak ahhoz, hogy tanári szerepben kellett megjelenüik, milyen feladatokat adtak, és ebből mire lehet következtetni az új tanári szerepmodellek hétköznapi gyakorlatban való megjelenésével kapcsolatban. A verseny leírása mindemellett akár jógyakorlatként is továbbvihető.

AZ ÚJ PEDAGÓGUSKÉP – ÉS A KIP JELENTŐSÉGE

Az utóbbi évtizedek pedagógiai szakirodalmában egészen új pedagóguskép jelenik meg. Többféle új árnyalatot kap az úgynevezett „poroszos” modelltől örökölt „szigorú, de igazságos” karakter, vagy a tudósszervező-hivatalnok tanártípus, aki műveltségével tűnik ki, és adminisztrálja a tanulóközösség előrehaladását, illetve szervezi hétköznapijait (Nagy és Beck-Zaja, 2022, 24. o.). Egyre elfogadottabbá válik, hogy a pedagógus a személyiségével tanít (Kereszty és Lányi, 2017, 26–29. o.). Az osztálytermi helyzetek és problémák megoldásának új

sémái ma már azt feltételezik, hogy a tanárnak önreflexív, nyitott, empátikus személyiségnek kell lennie. A tanári figyelem fókusza a tananyag mellett ma elvárhatóan a diák személyiségére, erősségeire és fejlesztendő területeire, hiányaira irányul (Kereszty és Lányi, 2017, 43. o.), és ezzel összefüggésben a tananyag közvetítésének és az értékelésnek a módjai is változatosak, motiválók, optimálisan személyre és tanulócsoportra szabottak kell hogy legyenek. Ezeket a változásokat természetesen a gyökeresen megváltozott társadalmi környezet, a szülői kör megújuló elvárásrendszere és az iskolába kerülő diákok változásban lévő attitűdjei, viselkedésmódja, személyisége is erősíti. Az új tanári szerepek értelmezése

természetesen különféle kontextusokban jelenik meg, hiszen szociológiai-történeti vetülete felől nézve (Fónai, 2014) például kérdésként fogalmazódik meg a többi diplomás szakmához képesti státuszvesztés. Ugyanakkor az internet világának térnyerésével egyenesen az is felmerül, hogy a digitális pedagógia az, amely átrendezte az eddigi tanári szerepeket, ilyen értelemben a pedagógus akár influenszeri szerepkörben is megjelenhet (Nagy és Beck-Zaja, 2022, 26–27. o.).

Mivel az újfajta tanulási környezetben a hangsúlyok átkerülnek a készségfejlesztésre, a projektalapúságra és az együttműködésre, valamint az interaktív szemléltre, a pedagógus is természetesen más szerepkörben jelenik meg.

Tudásátadás helyett közvetítésről van szó, azaz a pedagógus már nem az ismeretek forrásaként, hanem a tanulás támogatójaként van jelen a diákok életében. A számos új pedagógus szerepkörre sokatmondó elnevezések jelennek meg a szakirodalomban. A *mentor* elnevezés azt jelenti, hogy a tanári szerepkör egy segítő, támogató, példaadó vezető tevékenységgyűjtéseként értelmeződik. Lehet a pedagógus *facilitátor*, azaz olyan személy, aki folyamatok megvalósítását könnyíti meg, abban segíti a rábízottakat, hogy ők maguk autonóm módon jussanak eredményre. De megjelenik a pedagógus úgy is mint *diagnosztika*, hiszen nem egységes tananyagot és módszereket biztosít mindenki számára, hanem megismeri tanítványainak személyiségét, nehézségeit és erőforrásait. Végül az *esetgazda* szerepében a tanár

bizalomszemély, személyes támogató (Radó, 2017, 123. o.). A közvetítő, segítő szerepkörön kívül – *tutor, mediátor, kurátor, játékmester* – egyre erősödik az *alkotó, kreatív* tanárkép is, hiszen a pedagógus tevékenységei közé sorolódik a tágabb intézményi, szaktudományi körben való tudásmegosztás (Nagy és Beck-Zaja, 2022, 26. o.). Valójában az új tanári szerepmodell egyes elemei intézményesített formában is megjelennek, hiszen a minősítések során

használt tanári kompetenciaterületek és indikátorok már elvárászerűen is megfogalmazzák az új karakterjegyeket.

Iskolánkban 2017 óta alkalmazzuk a KIP-et (komplex instrukciós program), amelynek pedagógusképe megfeleltethető a fent vázolt modern szemléleti

kereteknek. Röviden az alábbiak szerint (K. Nagy, 2015.):

A pedagógus feladata [...] leginkább az inspiráló környezet és feltételek megteremtése a diákok számára. Képes motiválni, és képes a tanuláshoz szükséges pozitív légkör megteremtésére. Rávezeti a diákokat saját, egyéni tanulásmódjuk ki fejlesztésére, harmonizálja a diákok személyiségének érzelmi, testi, lelki és intellektuális oldalait, menedzser és szervező, tutor vagy mentor, de nem az egyetlen megoldás biztos közvetítője. Feladata a motiválás, a szűk szakma beillesztése az általános műveltségbe. (297. o.)

Tanulóink hetente többször találkoznak különböző tantárgyak keretein belül a

KIP során alkalmazott speciális nyílt végű feladatokkal. A KIP heterogén tanulói összetételt feltételező, státuszkezelést célzó, egyfajta csoportmunka-szervezésen alapuló tanítási módszer. Hazánkban 2000-ben adaptálta K. Nagy Emese, majd innováció eredményeként *Komplex Instrukciós Program* (KIP) néven jelent meg a magyar oktatásban. Lényege, hogy az eltérő képességű tanulók szabályozott együttműködési normák mentén közösen hatékonyabban dolgozzanak, mint önállóan vagy versenyhelyzetben. A tanár dönti el, ki lesz a diákcsoportban a *koordinátor*, az *íródéák* vagy a *beszámoló*, így minden tanuló „kénytelen lesz” akár olyan tevékenységformákat is időről időre gyakorolni, amelyek nem a személyiségéből adódnának. A módszer alap gondolata, hogy minél többet kommunikálnak a tanulók a tananyaggal kapcsolatban, annál sikeresebb az ismeretsajátítás. A módszer, a státuszkezelő hatásának köszönhetően csökkenti a tanulók közötti rangsorbeli különbséget, sikerélményhez juttatja az alulmotivált tanulókat is (K. Nagy, 2015). E speciális módszer természetesen nagymértékben módosítja a tanári szerepkört is, hiszen a tanár vezető szerepét teljes egészében átruhazza a diákcsoport kistanárára, így előbbi kizárólag *facilitátor*-szerepben jelenik meg. A diákok a KIP-es órákon megtapasztalják, hogy a pedagógus hátrálésével erősödik a kooperációs képességük, egymásra figyelnek és egymástól tanulnak (K. Nagy, 2022.).

A diákok tehát látják, tapasztalják, megélik, hogyan zajlanak az órák úgy,

jobb, ha a diákok társadalmi szereplőnek, kezdeményezőnek érzik magukat, használhatják világra vonatkozó ismereteiket, kifejezhetik véleményüket, megoszthatják nézőpontjukat

hogy egy-egy tanár az új pedagógusi szerepkörnek megfelelő órászervezési eljárásokat alkalmaz. Feltehető a kérdés: hogyan élik meg, hogyan látják mindezt a diákjaink, és milyen hatással vannak a tapasztalataik iskolai munkájukra, viselkedésükre, motivációjukra? Több szakirodalom is egyetért abban, hogy a diákok akkor a leginkább motiváltak, amikor úgy érzik, képesek valamire, meg tudnak valamit csinálni, autonóm módon tudnak eljárni

(Sarrazin, Tessier és Trouilloud, 2006, 152. o.). Az önálló munka, s az ebből kiinduló, kooperativitás felé irányuló, közös cselekvést célzó együttgondolkodás a tananyagot a társadalomban előforduló valódi élethelyzetek kontextusába helyezi, és ez igazi önbizalmat ad a tanulóknak.

Tehát az új pedagógusi attitűdök valódi változásokat hoznak, nemcsak az órászervezés területén, hanem a diákok iskolai motivációjában, munkaformáiban és személyiségében is. Több szakember kifejezetten szembeállítja a versenyzésre alapuló tanulásszervezést a diákok autonómiáját erősítő órátartással (Uo., 154. o.). Kompetitivitás helyett jobb, ha a diákok társadalmi szereplőnek, kezdeményezőnek érzik magukat, ezzel összefüggésben használhatják világra vonatkozó ismereteiket, kifejezhetik véleményüket, megoszthatják nézőpontjukat. Az új tanári attitűdökkel összefüggő órászervezési eljárások során adott tevékenkedtető feladattípusok ezáltal hidat teremtenek a való élet és az iskola didaktikai célból leegyszerűsített tananyaga közé (Rosen, 2009).

A VERSENY – DIÁKOK FELADATAI SAJÁT ÓRATERVEIKBŐL

Az alábbiakban egy iskolai versenyünket mutatom be. Már kétszer zajlott le ugyanez a verseny az iskolánkban, egyszer a 2022/23-as tanévben, másodszor a 2023/24-es tanévben. A diákoknak azt a feladatot adtuk, hogy készítsenek olyan KIP-óraterveket, amelyeket meg is tudunk valósítani a későbbiekben az osztályukban. Ez azt jelenti, hogy több csoport munkájához nyílt végű feladatokat kellett létrehozniuk, illetve a nyílt végű feladatokhoz a csoporttagok számára egyéni feladatot is. A versenyt nem sokkal a tanév kezdete után meghirdettük külön a felső tagozaton és külön a gimnáziumi tagozaton eltérő tematikával. A felső tagozaton a Mikulás és a karácsony volt a téma, a gimnáziumban pedig a függőségek. A határidőt úgy időzítettük, hogy az ünnepi tematikájú óratervek még megvalósulhassanak a téli szünet előtt. KIP-es munkaközösségünk tagjai zsűrizték a pályaműveket. Többféle összetételben lehetett indulni: egyénileg, párban, de akár 2-3 fős vagy nagyobb, teljes tanulócsoporthoz is elfogadtunk. Összesen húsz csapat indult idén a versenyen, amivel nagyon elégedettek voltunk. Még karácsony előtt lezajlott a zsűrizés és az értékes díjak kiosztása: bowlingozás, pizzázás és oklevelek. A válogatott diákfeladatok alábbi megosztása után talán nyilvánvalóbbá válik, milyen hatással vannak a gyerekek iskolai munkájára az új tanári attitűdök.

A 6a osztály magyaros csoportjának feladata

Az első KIP-es csoportfeladat, amelyet elemezni szeretnék, Ácsné Csárdi Regina tanárnő 6a-s magyaros csoportjában készült: „Építetek karácsonyfát a megadott legókockákból! Magassága és szélessége legyen legalább 15–15 cm! A fa készítéséhez az összes színből kell kockát felhasználni!” Ehhez a csoportfeladathoz öt egyéni feladatot készítettek a diákok, amelyeket a csoport tagjai

Összesen húsz csapat indult idén a versenyen, amivel nagyon elégedettek voltunk. Még karácsony előtt lezajlott a zsűrizés és az értékes díjak kiosztása: bowlingozás, pizzázás és oklevelek.

az elkészült csoportfeladatuk alapján kell hogy megválaszoljanak, megvalósítsanak: 1. *Négyzet-rácsos papírra rajzold le a karácsonyfátok tervét!* 2. *A maradék legóból építs a fa alá ajándékdobozokat!* 3. *Írd le a faépítés menetét 3-4 mondatban!* 4. *Írj 3 igaz és 3 hamis állítást az elkészült fáról!* 5. *Ezt a fát elindítjuk egy szépségversenyen. Írd meg 3-4 mondatban, miért nyerné meg a versenyt!* A feladatokból az derül ki, hogy a 6. osztályos diákok képesek nyílt végű csoportfeladatot létrehozni, és hozzá érdekes, változatos egyéni feladatokat megalkotni csak azok alapján a készségek alapján, amelyeket a KIP-es csoport- és egyéni feladatok órai elkészítése során szereztek. A begyakorlás elég számukra, nem volt szükség kognitív módon feldolgozandó ismeretekre, azaz kizárólag a megtapasztalt tanári attitűdből, új pedagógusi szerepmintákból és a tanáraik által eddig közvetített feladattípusokból indultak ki, és csak gyakorlati alapon, pragmatikusan eljárva sikerült eredményt elérniük. Mindezzel egyidőben gyermeki nézőpontjukat érvényesítik: legőzés,

színes legók használata, színes karácsonyfa készítése. A gyermeki kreativitást olvashatjuk ki az olyan egyéni feladatokból is, mint például a karácsonyfa-szépségszerenyről szóló. Az utolsó megfigyelés az elkészült feladat alapján, hogy a gyerekek gondolkodása a való élethez kapcsolja a feladatokat: ezt pedagógiai nézőpontból transzdiszciplináris jelenségnek is láthatjuk. Mind a csoportfeladat, mind pedig az egyéni feladatok több tantárgyat is felölelnek: matematika, technika és tervezés, fogalmazás, magyar nyelv – azaz tantárgyköziséget valósítanak meg teljes mértékig spontán módon.

Egy franciás gimnáziumi csoport csoportfeladatai

Az alábbiakban bemutatott csoportfeladatokat egy gimnáziumi franciás csoport alkotta függőségek témájában.¹ Helytakarékoság végett nem minden esetben osztom meg a feladatok valamennyi elemét (csoportfeladat, hozzá tartozó egyéni feladatok, plakát). A csapat összesen három csoportfeladatot készített, mindegyikhez öt egyéni feladattal.

Óratervük nagy gondolata² volt: „*Amikor ránézünk függőségeinkre, kiderül, hogy érintettek vagyunk, nagyon is.... De hol a határ? Gondolkodjunk közösen...*”

1. csoportfeladat: Hétköznapi függőségeinktől a súlyos függőségekig

Keressetek olyan függőségeket, amelyek károsak és mindenképpen kerülendők. És olyanokat, amelyek kevésbé ártalmasok. Rakjátok őket sorrendbe a károstól a kevésbé ártalmasig, és indokoljátok döntéseiteket.

Az első csoportfeladathoz tartozó egyéni feladatok:

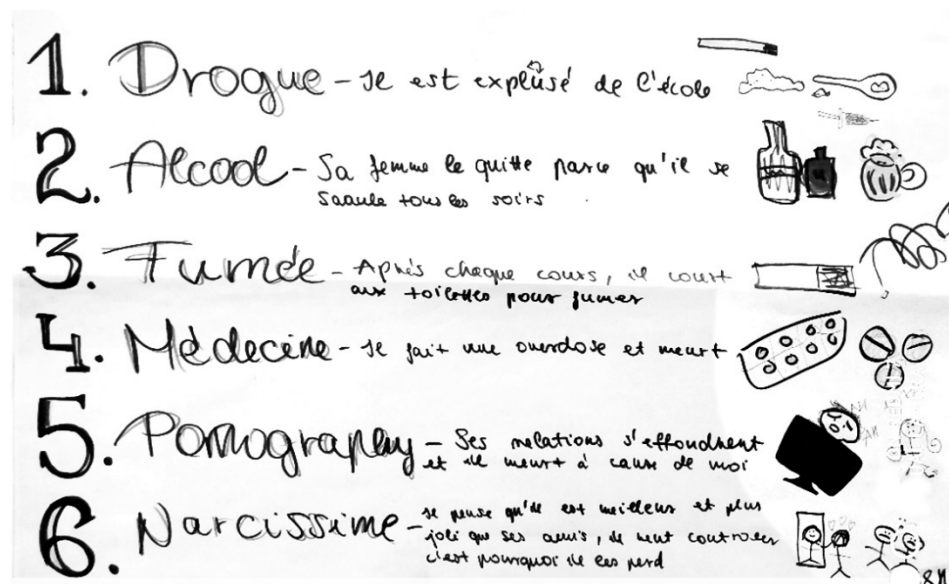
- Melyek a listátok legkevésbé veszélyes függőségei? Érintett vagy valamelyikben? Mennyiben? Vannak kevésbé veszélyes függőségeid?
- Melyek a listátok legveszélyesebb függőségei? Milyen problémákat okoz ez a függőség? Részletezd!
- Válaszd ki az egyik függőséget a listátokból! Magyarázd meg, vajon az emberek miért esnek ebbe a függőségbe!
- Válassz ki a csoportmunkátokból három, a függőségekkel kapcsolatos kifejezést, és magyarázd meg franciául!

¹ Az eredetileg franciául készült feladatokat – az ábrák kivételével – itt magyarul közlöm. A megoldásokat fordítom.

² A *nagy gondolat* a KIP-es óraterv szlogenje. Egy frappáns mondat, amely kifejezi a lényegét, azt, amit közvetíteni akarunk a tanuló felé, amire szeretnénk a figyelmüket ráirányítani.

1. KÉP

Függőségeink egy lehetséges veszélyességi sorrendje

Ha a diákok KIP-órájának tartalmi részét nézzük, már a nagy gondolat megválasztásából és az első csoportfeladattól is az látszik, hogy a függőségekkel kapcsolatban a gimnazista diákokat három fontos dolog érdekli: az egyik a függőségek skálája, a másik kettő pedig a függőségek okai, illetve következményei. Tehát elsősorban az

foglalkoztatja őket, hogy mi az, ami még veszélytelenebb, mi az, ami már veszélyesebb addikció, hol vannak a határok, meddig lehet elmenni, hol kell megállni, mi a szerepe és helye a függőségeknek a hétköznapi életben. Erre a gondolatmenetre, érdeklődési fókuszra utal egyébként a harmadik csoportfeladat megszövegezése is:

3. csoportfeladat: Függő, nem függő...

Döntsétek el, hogy az alábbi helyzetek már függőségek, vagy még nem! Írjátok le az érveiteket! Egy doboz cigit elszív egy nap, kétóránként megnézi magát a tükörben, naponta két órát edz, naponta néz pornófilmet, hetente 4-5 üveg bort iszik.

Ha ránézünk a KIP-es feladat megoldásaként létrejött plakátra, láthatjuk, hogy a tanulók a legveszélyesebb függőségtől indultak, és a szerintük veszélytelenebbek felé haladtak, valorizálták az addikciókat a

drogoktól kezdve, folytatva az alkoholon, a dohányzáson, a gyógyszerfüggőségen át a pornófüggőségig és a narcisztikus hajlamig. Valamennyi hívószó mellett megjelenítették a leg súlyosabb következményeket:

egészségkárosodás, magány, kirekesztettség, tönkretett emberi kapcsolatok. Látható, hogy hiába franciaórán készítik a feladatot, elsősorban a tartalmi és nem a nyelvi

kérdések érdeklik őket. Csak egyetlen egyéni feladat vonatkozik nyelvgyakorlásra, a többi esetben szinte egy-egy beszélgetésindító kérdés szerepel.

2. csoportfeladat: Tükröm, tükröm, mondd meg nékem!

A barátotok közösségioldal- és szelfifüggő. Hozzatok fordul tanácsért.

Fogalmazd meg a beszélgetéseket: te elmeséltetted vele a problémát, megkérdezed, hogy jutott idáig, majd tanácsokat adsz neki, segítséget nyújtasz.

2. KÉP

Közösségioldal- és szelfifüggőség

A második csoportfeladat és annak plakátja tartalmilag eltér a másik kettőtől, mert itt a csapat szituációba helyezi a függőségek témakörét. Akár ki is lehetne cserélni a narcisztikus függőséget bármely más addikcióval, hiszen a feladat lényege a segítő beszélgetés modellálása. A plakát tartalmi szempontból érdekes része, hogy a támogató barát a kis lépésekkel való

leszokást ajánlja a szelfifüggőnek: határozza meg magának egy napi limitet, amit folyamatosan csökkent, és így próbálja elhagyni a rossz szokását.

Mind a feladat megfogalmazása, mind a csoportmunka arra utal valamennyi eddig ismertetett esetben, hogy a diákokat érdekli a függőség témaköre, fontos számukra, hogy az azzal kapcsolatos határokat

jól érzékeljék, pozitívan gondolkodnak a függőségekből való kilábalásról, és éretten állnak a megoldásokhoz. Kifejező a képi ábrázolás is. A függőségek felsorolásánál a telefon-, számítógép- vagy netfüggőség megjelenésére jobban számítottam, arra azonban gondolni lehetett, hogy a drogokat jelölik meg a legveszélyesebb függőségnek. Különös figyelni arra a tartalmi vonatkozásra, hogy a narcisztikus hajlam valamenyny csoportfeladatban egymástól függetlenül felfedezhető. Az elsőben a megoldásban, a másodikban és a harmadikban magában a feladatban, s ezért természetesen a megoldásban is – azaz a közösségi médiától való függés, illetve az ott megosztott testkép vagy identitás problémaként jelentkeznek a fiatalok körében. A magánélet túl gyakori vagy túlságosan hamis, erőltetett módon való nyilvánossá tétele, az íratlan szabályok változásának forradalma egyre negatívabb színben tűnik fel számukra.

A csoport újabb feladatai

A versenyt követően, a 2023/24. tanévi 12b franciacsoportjának motivációjára apellálva még az első félévben javasoltam számukra egy másik témát KIP-es csoportfeladatok önálló létrehozása céljából. A közösségi oldalakon terjedő veszélyes kihívásokra gondoltam, ugyanis az online tér kockázataival való szembenézés egyre sürgetőbb mind társadalmi, mind iskolai szinten. Globálisan jelentkezik ennek igénye az internetes marketinget illetően, amely terjedhet a termékek kéretlen reklámozásától a terrorizmus

propagálásáig, ugyanakkor az egyének életében is gondot jelent a privát szféra nyilvánossá tétele, az internetes zaklatás, megfélemlítés, a kommentelés stílusminőségének romlása. A social media fenti, jól ismert árnyoldalai mellett az utóbbi időben már Magyarországon is megjelentek az úgynevezett kihívások, „bátorságpróbák”. Ezek rendkívül veszélyesek, mert azt sugallják, hogy: „akkor vagy menő, ha sokáig nem veszel levegőt vagy zenére 'táncoltatod' az autót menet közben”, vagy esetleg „megeszél egy mosógéptablettát”. Mindezt persze lelkesen dokumentálod a telefonodon, és megosztod a közösség médiában. Ezek a *challenge*-ek lassan tíz éve jelen vannak a közösségi médiában, s veszélyességük miatt a prevenció elkezdése akár osztályfőnöki órákon, akár a szaktantárgyakhoz kapcsolódóan indokolt.

A diákok KIP-órájának nagy gondolata azt sugallja, hogy az ő nézőpontjukból a közösségi platformok kihívásai nem biztos, hogy mindig negatívumot képviselnek: „A közösségi oldalak kihívásai – pozitív vagy negatív divat? A közösségi oldalak tele vannak kihívásokkal. Ki is emelhetnek a szürke hétköznapi rutiból, de rombolhatják is emberi kapcsolatainkat.” Amikor mi, felnőttek az interneten terjedő kihívásokra bukkanunk, hajlamosak vagyunk azonnal ezeknek a challenge-eknek a negatív vetületeit kiemelni. Ugyanakkor a fiatalok képesek rá, hogy észrevegyék a pozitívumokat is: például fogyás-, kockahas- vagy plankkihívás. Ez a gondolat már az első csoportfeladatban is megjelenik:

1. csoportfeladat: Pozitív, illetve ártalmas kihívások

Az egyik közösségi médium túl sok ártalmas kihívás megosztását tapasztalja. Felvesz egy szerkesztői csapatot – ezek vagytok ti! Feladatokat szétválogatni a pozitív és a negatív

kihívásokat. Mind az előrevívő, mind az ártó kihíváshoz két-két példát írtatok! Meg is kell magyaráznotok a felhasználóknak, mit miért szerkesztetek ki a közösségi oldalról.

Egyéni feladatok a csoportfeladat alapján:

- Melyek lehetnek a csoportmunkátok negatív kihívásainak következményei?
- Melyek lehetnek a csoportmunkátok pozitív kihívásainak következményei?
- Képzeld el a dialógust a szerkesztő és a negatív kihívást megosztani kívánó internetező között!
- Válassz ki a csoportmunkátokból egy pozitív kihívást! Miért lenne kedved belefogni?

3. KÉP

Pozitív, illetve ártalmas kihívások

A megoldásban látható, hogy az egészségmegőréssel, sporttal kapcsolatos pozitív kihívásokat is jól ismerik a diákok: harminc napos erősítés, kéthetes cukormentes diéta, egyhónapos tévémegvonás szerepel a plakáton, és mindegyik kihívás mellé máris odaírták annak magyarázatát, indoklását.

Negatív kihívásként szerepel az önfokoztatás és a mozgó járműre való felugrás. Mind a feladat megalkotásából, mind pedig a csoportmunkából egyértelműen látszik, hogy a diákok a kihívás szót nem feltétlenül értelmezik negatívként a közösségi média kontextusában.

2. csoportfeladat: Kihívások, de hogyan....

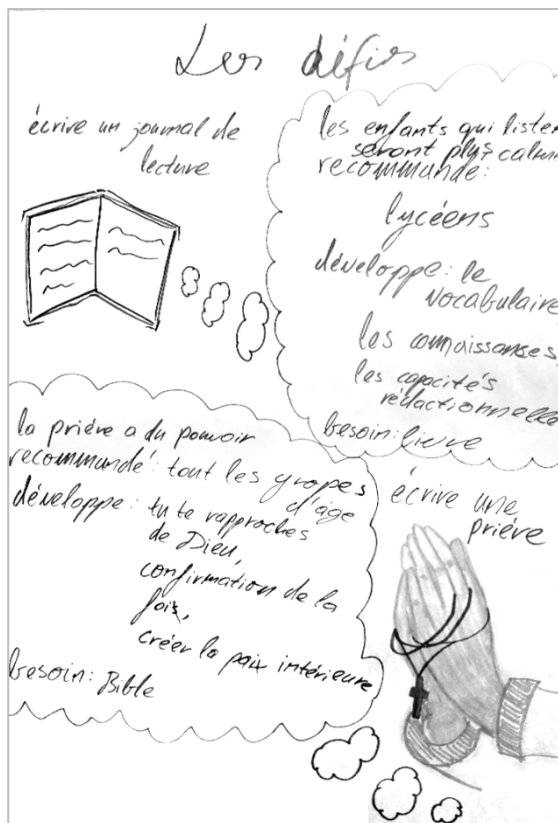
Szeretnék az iskolákban több pozitív kihívást kezdeményezni. Csoportotok olyan pozitív kihívásokat talál ki és tervez meg, amelyeket valóban egy hét alatt meg is lehet valósítani, és a hét elteltével a csapatok beszámolnak az eredményről. Készítsetek plakátot, amit ki tudtok tenni az iskolákban! Írjátok és rajzoljátok le a kihívásokat és társítsátok a várható pozitív eredménnyel.

A csoportmunkához tartozó egyéni feladatok:

- Képzeld el, a csoportmunkátok kihívásaiba melyik korcsoport váгна bele! Társíts valamennyi kihíváshoz egy-egy korcsoportot! Magyarázd meg!
- Elolvassod a folyosón a kihívások plakátját. Válassz ki egyet, amelyik tetszik, és magyarázd meg, miért fogod megcsinálni!
- Készíts két szófelhőt: mit profitálnak a diákok és mit az iskola a pozitív kihívások meghirdetéséből?
- Válaszd ki az egyik kihívást a csoportmunkátokból, és készíts hozzá egy szófelhőt a teljes szókincsével: a hozzá kapcsolódó igék, tárgyak, okok, problémák és következmények!

4. KÉP

Pozitív kihívások

A második csoportfeladatban csak pozitív kihívások szerepelnek. Ezek meghirdetésével valóban egy-egy közösség, akár egy iskola is megelőzheti azt, hogy tagjai érdeklődjenek az ártó vagy veszélyes kihívások iránt. A diákok nagyon jól ráéreztek a megelőzés fontosságára ilyen helyzetekben,

amely sokkal hatékonyabb, mint a tiltás. Úgy gondolom, hogy ebben a preventív és nem büntető attitűdben is az volt segítségükre, hogy tanáraik révén példát kaptak az új tanári szerepmodellekből. A megoldásban egy olvasáskihívás és egy napiima-kihívás szerepel.

3. csoportfeladat: Indítsunk el egy kihívást!

Képzeltetek el egy kihívást, és alkossátok meg pl. társasjátékként, infografikaként vagy folyamatábraként a létrehozás teljes folyamatát. Milyen közösségben tervezitek? Miről lenne szó? Kinek szólna, miért? Mi lenne a cél, a látható eredmény? Milyen eszközök, tárgyak, logisztika kellene hozzá? Kikkel kellene egyeztetni, kitől engedélyt kérni? Hogyan reklámoznátok? Hogyan zajlana a kihívás? Mik lehetnek a várható jutalmak?

A csoportmunkához tartozó egyéni feladatok:

- Melyek lehetnek majd a problémák a szervezés során?
- Mit gondolsz, az általatok kitalált kihívás érdekelheti-e a társadalom szélesebb köreit, miért?
- Képzeld el, milyen számok jelenhetnének meg a csoportmunkátokban! Pl. a résztvevők száma, a kitett plakátok száma stb. Írd le és ejtsd ki ezeket a számokat!
- Készíts két oszlopot! Az egyikben sorold fel a szervezők érzéseit, a másikban a kihívásban résztvevők érzéseit!

A fenti órai tevékenységetető feladatok apropója az iskolánkban megrendezésre kerülő verseny volt, de az azon való részvételtől eltekintve egyértelmű hozzáadéka az is, hogy a diákoknak lehetősége volt több égetően fontos és aktuális társadalmi problémával kapcsolatban saját nézőpontjukat, szemléletmódjukat, problémamegközelítésüket konkretizálni. Mind a két témával, a függőségekkel és a kihívásokkal kapcsolatban is úgy gondolom, hogy bármely pedagógus egy a fentitől egészen eltérő KIP-feladatsort állított volna össze, így egyértelművé vált az itt megosztott középiskolások sajátos szemléletmódja. A függőségekkel kapcsolatos

prevenció során kevésbé ismeretközlésre van szükségük; ami foglalkoztatja őket, az az, hogy hol van a határ, mi az, ami már függőség és mi az, ami még nem. Továbbá az derült ki az általuk megalkotott és megoldott feladatokból, hogy az életük valamennyi területét átfogják a függőségek, valóban az étkezéstől, a szabadidő eltöltésén át a sexualitásig, a képernyőhasználatig, az identitásképzésig bezáróan. A kihívások témájában pedig az vált világossá számomra az itt megosztaltatott tanulócsoporthoz feladataiból és megoldásaiból, hogy sokkal pozitívabban látják a kihívások megjelenését a közösségi médiában, mint akár én magam, akár az

idősebb korosztály. Képesek arra, hogy különbséget tegyenek a pozitív és az ártalmas kihívások között, és ne a káros hatású kihívásokra fókuszáljanak.

Úgy gondolom, hogy mind a felső tagozatos, mind a gimnáziumi óratervek esetében kiderült, hogy a diákok „kistanárként” tanúsított tevékenységét, viselkedését inspirálja az új pedagógusszerepek gyakorlata. Pedagógiai előképzettség hiányában a diákok a tanórákon és osztályfőnöki foglalkozásokon mutatott pedagógusi példa, a különböző nyílt végű, komplex, kooperatív tevékenységek során megélt motivációs élmények és a rendszeres KIP-órák hatására a bevezetőben is körülírt új tanári szerepmodelleket tükrözik óraterveikben és megoldásaikban is. A hatodikos óraterv arra utal, hogy a kisdíákok tanáraik révén interdiszciplináris, változatos, többszempontú megközelítést kapnak a tananyaggal kapcsolatban. A gimnazisták óraterveiben is egyértelműen visszaköszönnek az új tanári szerepkör aspektusai: az önálló véleményformálás kérése (*Melyek a szerinted legfontosabb függőségek?*), az autonóm gondolkodás, például prioritizálás lehetővé tétele (*Tedd sorrendbe a függőségeket!*), az őszinte problémafelvetés (*Túl sok ártalmas kihívás a közösségi oldalunkon!*), majd a közös megoldások keresése, a bizalmi viszony, a segítségkérés (*Beszéld meg valakivel!*), a folyamatban való gondolkodás, abba szereplők bevonása, a kontextualizálás (*Alkossd meg egy kihívás folyamatát!*), a közös szabályalkotás, a határhúzás, a szabálykövetés indoklásának igénye (*Miről szólhat egy adott kihívás, ki vehet részt benne*). Ez utóbbi szemlélet utalhat arra, hogy a diákok közvetlen tanulási környezetében ismert a projektalapú oktatás. Tudásalapú megközelítés helyett a készségek használatára fókuszál valamennyi feladat: együttműködés, helyzetek áttekintésének, problémák megoldásának

képessége, fejlesztésben, fejlődésben való gondolkodás. Nagyon fontosnak tartom azt a megjelenő szemléletmódot, hogy nem a negatívumokra fókuszálnak, megoldásként nem a büntetést vagy a tiltást jelenítik meg, hanem a megelőzésben, a megoldásban, a segítségkérésben látnak megoldásokat.

ÖSSZEFOGLALÁS

A KIP-óratervkészítő verseny iskolánkban siker volt nemcsak a szervezést, a lebonyolítást és az eredményeket illetően, hanem a KIP pedagógiájának eredményeit illetően is. A tanárok változó, egyre pozitívabb, kooperáción, kontextualizáláson, interdiszciplinaritáson alapuló attitűdjei és az általuk rendszeresen a diákoknak adott nyílt végű feladatok miatt a tanulók csak a példa révén mintegy alkalmazzák a látottakat, tapasztaltakat, megéltéket, és ez elősegíti a tananyaghoz való pozitív viszonyukat, előmozdítja világismeretüket, és olyan munkaformákban teszi őket járattossá, amelyek a való életre készítik fel őket. Akár a magánélet, akár a munka vagy a közélet vonatkozásában egyre fontosabb a többszempontú megközelítés, a kontextusba helyezés, a kooperáció, a logisztika képessége. Tehát ahogy a tanár teljes személyiségével tanít, úgy egyre inkább a diáknak is teljes személyiségével kell tanulnia. Ebben segítette diákjainkat a KIP-versenyen való részvétel. Fel kellett használniuk előzetes tudásukat, világismeretüket, kulturális és társadalmi kontextust kellett teremteniük. Az, hogy a tanóráinkon új tanári szerepben jelenünk meg, és előremutató módszertant, például KIP-et használunk, diákjainkat társadalmi szereplővé teszi, önbizalmat ad nekik, és motivációt biztosít számukra.

IRODALOM

- Fónai M. (2014): A tanárok státuszvesztése a kilencvenes és a kétezres években. In: Németh N. V. (szerk.): *Képzők és képzettek. Pillanatfelvételek a 21. század tanárképzéséről és tanáraitól*. Szeged, Belvedere Meridionale, 49–59.
- Kereszty Zs. és Lányi M. (2017): *Könyv a differenciálásról. Máshonnan – máshogyan – együtt*. Műszaki, Budapest.
- K. Nagy E. (2015): *KIP KÖNYV I-II*. Miskolci Egyetemi Kiadó.
- K. Nagy E. (2022): The long-term results of using the complex instruction program (KIP). In: K. Nagy E. és Zagyváné Szűcs I. (szerk.): *Reflexiók a neveléstudomány legújabb problémáira*. Liceum, Eger, 212–131.
- Nagy K. és Beck-Zaja M. (2022): Tanári szerepek ártértekelődése a digitális pedagógia tükrében. In: K. Nagy E. és Zagyváné Szűcs I. (szerk.): *Reflexiók a neveléstudomány legújabb problémáira*. Liceum, Eger. 21–36.
- Radó P. (2017): *Az iskola jövője*. Noran Libro, Budapest.
- Rosen, É. (2009) : Perspective actionnelle et approche par les tâches en classe de langue. *Le Français dans le monde. Recherches et applications*. 45. sz., 6–14.
- Sarrazin, P., Tessier, D. és Trouilloud, D. (2006): Climat motivationnel instauré par l'enseignant et implication des élèves en classe: l'état des recherches. *Revue française de pédagogie. Recherches en éducation*. 157. sz., 147–177.

A DIÁKOK ÁLTAL KÉSZÍTETT CSOPORTFELADATOK ÉS A FELADATOK MEGVALÓSÍTÁSÁRÓL KÉSZÍTETT FOTÓK JEGYZÉKE

---

1. Karácsonyi csoportfeladat: 6a osztály, 2023/23-as tanév, Ácsné Csárdi Regina tanárnő magyaros csoportja, Benkő István Református Általános Iskola és Gimnázium
2. A „Függőségek” / „addiction” csoportfeladat és a megvalósítás fotói, illetve a „Kihívások” / „délis” csoportfeladat és a megvalósítás fotói (1–4. kép): 12b osztály, 2023/24-es tanév, Gombkötőné Lombár Izabella tanárnő franciás csoportja, Benkő István Református Általános Iskola és Gimnázium

Catering szakmabemutató pályaválasztás előtt álló nyolcadikos diákokkal